

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 31/01-54

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu dňa 15. marca 2001 predbežne prerokoval podnet na začatie konania Slovenského plynárenského priemyslu, š. p., Mlynské Nivy 44/a, Bratislava, zastúpeného advokátom JUDr. E. V., B., pre porušenie práva podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom v konaní Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 Obo 182/2000 a takto

r o z h o d o l :

Podnet Slovenského plynárenského priemyslu, š. p., Bratislava o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sa obrátil Slovenský plynárenský priemysel, š. p. Bratislava (ďalej len „navrhovateľ“), zastúpený advokátom JUDr. E. V., a to podaniami z 28. augusta 2000, 9. októbra 2000, 18. decembra 2000, 16. januára 2001, 22. januára 2001 a 31. januára 2001, ktoré možno súhrnne kvalifikovať ako podnet na začatie konania pre porušenie práv

podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a § 18 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Vo veci navrhovateľa (ako odporcu) v konaní Krajského súdu v Bratislave vedenom pod sp. zn. 37 Zm 415/99 rozhodol tento súd rozsudkom zo 17. apríla 2000 a navrhovateľ podal proti nemu odvolanie. Vec sa z uvedeného dôvodu nachádza na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v senáte obchodného kolégia 7 Obo pod sp. zn. 7 Obo 182/2000.

Podľa zistenia navrhovateľa referujúcou sudkyňou sa stala predsedníčka tohto senátu JUDr. A. M. (najvyšší súd toto tvrdenie nevyvrátil). Objektívne pravidlo, ktoré by vopred určovalo výber referujúceho člena senátu, však neexistuje ani v Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2000 a ani Rokovacou poriadku Najvyššieho súdu, čo znamená, že tieto akty sú v rozpore s čl. 48 ods. 1 ústavy. Navyiac nebolo dodržané ani nepísané pravidlo, podľa ktorého v senáte má jeho predseda vybavovať ako referujúci člen len veci, ktoré sú označené konečným číslom 0 alebo 5. Navrhovateľ tvrdí, že základné právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi by bolo v tomto prípade naplnené, ak by sa pri určení referujúceho člena senátu 7 Obo postupovalo podľa označeného pravidla.

Navrhovateľ pri práve nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi argumentoval zásadami, ktoré boli vyslovené nielen v doterajšej judikatúre ústavného súdu (I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97 a II. ÚS 47/99), najvyššieho súdu (časopis „Zo súdnej praxe“ č. 5/1996, str. 114), ale aj v judikatúre Ústavného súdu Českej republiky (III. ÚS 323/95, III. ÚS 230/96 a III. ÚS 200/98) a Najvyššieho súdu Českej republiky (rozsudok sp. zn. 22 Cdo 820/99 z 15. septembra 1999). Vychádzajúc z uvedených rozhodnutí poukazuje na to, že právo na zákonného sudcu chránené podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nemožno obmedziť len na výber sudcov, ktorí budú tvoriť príslušný senát,

pričom zásada pevného pridelovania súdnej agendy a vylúčenia výberu sudcov „ad hoc“ sa musí týkať aj referujúceho člena senátu.

Ústavný inštitút práva na zákonného sudcu navrhovateľ rozviedol najmä v podaní z 18. decembra 2000. Tu sa nachádza aj jeho skoncentrované vyjadrenie, a to v návrhu nálezu, ktorý od ústavného súdu po prijatí podnetu na ďalšie konanie požaduje:

„Základné ústavné právo vrátane práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy musí byť vykonané a v základných otázkach i v ďalších dôležitých otázkach musí byť upravené zákonom, a nie vykonávacím právnym predpisom.

Právna úprava základného práva na zákonného sudcu musí zodpovedať požiadavkám vopred daných pevných zásad, ochrany pred ľubovôľou v pridelovaní vecí jednotlivým senátom a sudcom, musí umožniť predvídateľnosť a zabezpečiť transparentnosť obsadenia súdu, ako aj vopred určenú del'bu práce v senáte. Uvedené zásady sa musia vzťahovať aj na prípady zastupovania.

Úprava uvedená v zákone č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch (v platnom znení) a v § 2 vyhlášky č. 66/1992 Zb. o Spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy uvedeným princípom nezodpovedá.

Rovnako nezodpovedá uvedeným princípom úprava uvedená v čl. 7 Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. Pls 1/93 z 11. mája 1993, pokiaľ sa z nej odvodzuje oprávnenie predsedu senátu určovať referujúceho sudcu bez vopred určených pevných pravidiel, vychádzajúcich z uvedených zásad.

Postupom predsedníčky senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorá si sama pridelila pôsobnosť referujúceho sudcu vo veci tohto súdu č. 7 Obo 182/2000 v rozpore so zaužívanými pravidlami del'by tejto pôsobnosti medzi členov trojčlenného senátu, bolo porušené základné ústavné právo zakotvené v čl. 48 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.“

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, pričom skúma ako splnenie jeho zákonných náležitostí (najmä podľa § 20), tak aj otázku, či nie sú dané dôvody pre jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nie je ústavný súd príslušný, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ak ústavný súd navrhovateľa na takéto vady návrhu upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Ústavný súd v rámci zisťovania svojej príslušnosti na prerokovanie podnetu navrhovateľa požiadal predsedu najvyššieho súdu o vyjadrenie, či má účastník v konaní pred všeobecným súdom k dispozícii účinný právny prostriedok na ochranu svojho práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Predseda najvyššieho súdu vo vyjadrení zo 4. decembra 2000 (Sokr 376/2000) označil za takýto prostriedok aj sťažnosť podľa § 17 a nasl. zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. z 29. januára 1992 o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov. Ústavný súd preto vyzval navrhovateľa, aby preukázal prakticky svoje tvrdenie, že nemá k dispozícii právny prostriedok nápravy (a preto sa obracia priamo na ústavný súd), a aby označenú sťažnosť podal.

Navrhovateľ preukázal, že dňa 16. januára 2001 podal sťažnosť, ktorú adresoval predsedovi najvyššieho súdu. Jej podstatou bola námietka, že v jeho veci

vedenej na tomto súde pod sp. zn. 7 Obo 182/2000 sa pri určení referujúceho člena senátu nepostupovalo podľa pravidiel, že predseda senátu má ako referujúci člen senátu pripravujúci vec na rozhodnutie pridelené tie veci, ktoré sú označené končiacim číslom 0 alebo 5.

Keďže predseda najvyššieho súdu navrhovateľovi dňa 25. januára 2001 listom (Číslo: Sekr 31/01) oznámil, že jeho sťažnosť nie je prípustná, lebo sa netýka prietáhov v konaní ani nevhodného správania alebo narušovania dôstojnosti súdneho konania súdnymi osobami, ústavný súd mal za preukázané, že navrhovateľ nemá k dispozícii taký prostriedok nápravy, aký predseda najvyššieho súdu vo vyjadrení zo 4. decembra 2000 naznačil. Pretože v súčasnom štádiu konania pred všeobecným súdom (vec nebola na najvyššom súde ešte skončená) nemá k dispozícii ani iný účinný právny prostriedok na ochranu svojho práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ústavný súd je na prerokovanie jeho podnetu príslušný.

III.

Ako už bolo uvedené vyššie, podstatný obsah podnetu navrhovateľa je vyjadrený v citovanom návrhu nálezu (podanie z 18. decembra 2000). Podľa obsahu tohto návrhu možno podnet rozdeliť na dve časti:

1. odseky 1 až 4, ktoré v podstate vyjadrujú výklad čl. 48 ods. 1 ústavy a nesúlad zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v platnom znení (ďalej len „zákon o súdoch a sudcoch“), § 2 vyhlášky č. 66/1992 Zb. o Spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy a čl. 7 Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. Pls 1/93 z 11. mája 1993 (vydaného na základe § 18 ods. 2 písm. a) zákona o súdoch a sudcoch) s čl. 48 ods. 1 ústavy;
2. namietané porušenie práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy z dôvodu určenia referujúceho sudcu vo veci sp. zn. 7 Obo 182/2000 v rozpore so zaužívanými pravidlami del'by tejto pôsobnosti medzi členov trojčlenného senátu.

K bodu 1:

Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už viackrát odmietol podnet z dôvodu jeho zjavnej neopodstatnenosti, pretože sa v ňom v podstate požadovalo konanie, na ktoré ústavný súd v konaní o podnete nie je oprávnený.

Vo veci I. ÚS 7/94 napríklad vyslovil, že ústavný súd v konaní o podnete nemôže na žiadosť navrhovateľa vykladať sporné ustanovenia ústavy alebo iných všeobecne záväzných právnych predpisov, lebo takúto právomoc má len v konaní o výklad ústavných zákonov, ak je vec sporná, podľa čl. 128 ods. 1 ústavy.

Každé z konaní pred ústavným súdom možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom (napr. I. ÚS 23/99 a I. ÚS 29/99).

Konanie o podnete právnických alebo fyzických osôb, ak namietajú porušenie svojich práv, podľa čl. 130 ods. 3 ústavy nemožno uskutočniť a vysloviť v ňom porušenie ústavného práva, ak je toto závislé od predchádzajúceho rozhodnutia o otázke určenej na rozhodnutie v konaní osobitne upravenom v ustanoveniach druhej hlavy tretej časti zákona o ústavnom súde, teda v konaní o súlade právnych predpisov (pozri napr. I. ÚS 96/93 a I. ÚS 106/93).

S poukazom na ustálenú judikatúru ústavného súdu možno preto podnet navrhovateľa v tejto časti kvalifikovať ako zjavne neopodstatnený.

K bodu 2:

Z tvrdení navrhovateľa vyplýva, že obsahom práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy by malo byť aj právo na referujúceho sudcu alebo referujúceho člena senátu.

Treba poznamenať, že takéto právo nevyplýva ani z navrhovateľom citovanej judikatúry ústavného súdu, najvyššieho súdu, Ústavného súdu Českej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky.

Z právnych názorov ústavného súdu vyslovených v rozhodnutiach vo veciach I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97 a II. ÚS 47/99, ako aj z navrhovateľom citovaného rozhodnutia najvyššieho súdu je zrejmé, že za zákonného sudcu treba považovať sudcu, ktorý spĺňa zákonom určené predpoklady na výkon tejto funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, jeho funkcia nezanikla a bol určený v súlade s rozvrhom práce súdu.

Predseda najvyššieho súdu navrhovateľovi v súvislosti s jeho sťažnosťou zo 16. januára 2001 v liste z 25. januára 2001 (mimo rámca sťažnosti) uviedol: „Vec sp. zn. 7 Obo 182/2000 bola do senátu 7 Obo pridelená v súlade s Rozvrhom práce platným na rok 2000. Tento rozvrh práce, ale ani ďalšie (napr. Kancelársky poriadok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Rokovací poriadok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky) problematiku pridelenia spisu v rámci príslušného senátu neupravuje. Je v plnej kompetencii predsedu senátu, či v tej-ktorej veci poverí člena senátu, aby vec pripravil na rozhodnutie, prípadne či ho vo veci poverí vykonaním určitých úkonov. Preto aj keď v uvedenom smere sa spravidla postupuje určitým spôsobom, ako to uvádzate vo svojom podaní, niet právneho predpisu, ktorý by tento postup záväzne upravoval. Z tohto dôvodu podľa môjho názoru nie je právne vynútiteľné, aby príslušný predseda senátu vec, ktorá napadla do jeho senátu, prideliť niektorému z členov senátu za účelom jej prípravy na rozhodnutie (t. j. referujúcemu členovi senátu), a to či už ide o trojčlenný senát alebo päťčlenný senát Najvyššieho

súdu Slovenskej republiky. Tým samozrejme nie je dotknuté právo a povinnosť člena senátu spis naštudovať.“

Predseda najvyššieho súdu na žiadosť ústavného súdu mu v liste z 2. marca 2001 (Číslo: Sekr 63/01) uviedol tiež nasledovné:

„Platné právne predpisy Slovenskej republiky otázku prípadného pridelenia spisu referujúcemu členovi senátu v rámci občianskeho súdneho konania neupravujú. Postup predsedu senátu Najvyššieho súdu SR okrem iného upravuje čl. 7 Rokovacieho poriadku Najvyššieho súdu SR, podľa ktorého predseda senátu organizuje prácu v senáte, stará sa o rovnomerné zaťaženie jeho členov, dbá o včasné a plynulé vybavovanie zverenej agendy, o dodržiavanie sudcovskej etiky a dôstojnosti pri súdnom pojednávaní. Teda je výlučne v kompetencii predsedu senátu, či vec došlú na rozhodnutie senátu prípadne ďalej pridelí referujúcemu členovi senátu, alebo vec bude referovať sám. Tento záver platí pre všetky senáty Najvyššieho súdu SR (trojčlenné, päťčlenné alebo sedemčlenné), a preto v tomto smere nemôžu platiť nijaké osobitné pravidlá pre senát Najvyššieho súdu SR 7 Obo. Takýto stav by bol neprípustný.“

Ani zo strany navrhovateľa nebolo spochybnené, že jeho vec vedená na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 37 Zm 415/99 napadla z dôvodu ním podaného odvolania proti rozsudku tohto súdu na najvyšší súd, kde bola v súlade s Občianskym súdnym poriadkom (ďalej len „OSP“) a rozvrhom práce na rok 2000 pridelená trojčlennému senátu 7 Obo pod číslom 182/2000.

Navrhovateľ má v tejto veci na najvyššom súde ako súde odvolacom teda troch zákonných sudcov, a nie jedného (ide o sudcov z povolania). Na všetkých týchto sudcov sa do 1. januára 2001 bez rozdielu vzťahovala napríklad aj základná povinnosť podľa § 5 ods. 1 zákona o súdoch a sudcoch: „Sudcovia sú pri výkone svojej funkcie nezávislí a sú viazaní jedine zákonom. Sú povinní vykladať právne predpisy podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, sú povinní rozhodovať nestranne, spravodlivo a bez prietahov a iba na základe skutočností zistených v súlade so zákonom.“

Obdobné postavenie a povinnosť vyplývajú pre sudcu od 1. januára 2001 aj z § 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Podľa § 37 ods. 1 OSP senát rozhoduje po porade za prítomnosti zapisovateľa; ... Na rozhodnutie je potrebná väčšina hlasov, pričom hlasovať sú povinní všetci členovia senátu. Hlasovanie vedie predseda senátu. Prísediaci hlasujú pred sudcami a mladší sudcovia pred staršími sudcami, predseda senátu hlasuje posledný.

Hoci možno do určitej miery súhlasiť s názorom navrhovateľa, že referujúci člen senátu má nepopierateľne dôležitý význam pre priebeh konania a rozhodovanie vo veci, jeho tvrdenia o tom, že právne stanovisko referujúceho sudcu tvorí základ pre rozhodovanie, výrazne ovplyvňuje konečné rozhodnutie, pričom ostatní členovia senátu sa na výsledky jeho štúdia spisu vo veľkej miere spoliehajú a vychádzajú z nich (čo všetko má byť argumentom pre záver, že zásada pevného pridelovania súdnej agendy a vylúčenia výberu sudcov „ad hoc“ sa musí týkať aj referujúceho člena senátu), sú však značne diskutabilné a nie rozhodujúce.

Rozhodujúcimi skutočnosťami sú zásady rovnakého plnenia základných sudcovských povinností všetkých členov senátu v konaní a pri rozhodovaní vecí, rovnosť ich hlasov pri rozhodovaní a potreba väčšiny hlasov na prijatie rozhodnutia. Právne stanovisko referujúceho člena senátu preto nemusí byť nutne základom pre rozhodnutie (môže byť prehlasovaný).

Funkcia referujúceho sudcu priamo súvisí s deľbou a organizáciou práce v senáte, s náležitým výkonom spravodlivosti, a nie s právom na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Člen príslušného senátu je zákonným sudcom účastníka konania bez ohľadu na to, či je zároveň aj sudcom referujúcim. Pokiaľ je preto rozdeľovanie vecí v senáte na prípravu jednotlivým sudcom ponechané na senát alebo jeho predsedu (lebo vopred stanovené striktné pravidlo aj pre určovanie referujúceho

sudcu by mohlo ísť na úkor náležitého výkonu spravodlivosti), nemá to vplyv na právo na zákonného sudcu. Pridelením veci v senáte na prípravu tomu alebo onomu referujúcemu členovi senátu nemôže totiž dôjsť k odňatiu účastníkovi konania jeho zákonného sudcu.

Právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy zahŕňa právo účastníka konania na sudcu, ktorý v jeho veci koná a rozhoduje, nie však právo na vopred určeného referujúceho člena senátu.

Na základe uvedených dôvodov považoval ústavný súd aj v tejto časti podnet navrhovateľa za zjavne neopodstatnený.

Keďže podnet navrhovateľa bol celkovo kvalifikovaný ako zjavne neopodstatnený, bol z tohto dôvodu odmietnutý podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.